

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in Christo sit tantum vna operatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

dom suppositū, propter diuersam rōnē subsistendi, A qua subsistit inquantum Deus & inquantum homo.

AD XII. dicendum, quod maxima differētia quæ est inter humanam naturam & diuinam, ostendit quod non potest esse vna natura Dei & hominis: non autem ex hoc sequitur, quod non possit esse vnum suppositum vtriusque naturæ.

AD XIII. dicendum, quod nihil prohibet cōtrarias & impossibiles differentias inesse eidem, secundum diuersa, sicut homo secundum animam est incorruptibilis, & secundum corpus corruptibilis, & ita etiam in Christo opposita quædam conueniunt secundum humanam & diuinam naturam.

AD XIII. dicendum, quod hæc est falsa, homo est humanitas. Nō enim omnino idem significatur per vtrunque, quia vt Philof. dicit in 7. Meta. quod quid est. id est essentia vniuscuiusque, est idem cum eo, quantum ad ea quæ sunt per se, non autem quantum ad ea, quæ sunt per accidens. & ideo quicquid sit illud cui potest aliquid accedere præter naturam suæ speciei, non est omnino idem cum sua essentia: homini autem multa accidunt præter essentiam speciei: vnde patet quod non est omnino idem homo, & humanitas. Nam humanitas dicitur quia aliquis est homo, & sic in sua significatione includit sola ea, quæ pertinet ad essentiam speciei: homo autem dicitur, qui habet humanitatem, in quo etiam multa sunt alia præter essentiam speciei.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in Christo sit vnum tantum esse.

Q VARTO queritur, vtrum in Christo sit vnum tantum esse, & videtur quod non. In Christo enim est esse diuinum & humanum, quæ non possunt esse vnum, quia esse non dicitur vniuoce de Deo & creaturis. ergo in Christo non est tantum vnum esse, sed duo.

¶ 2 Præ. Cuiuslibet formæ respondet suū esse. Aliud enim est esse album & aliud esse hominem: sed in Christo sunt duæ formæ, quæ, Cum in forma Dei esset, formam serui accepit, vt dicit Philip. 2. non tamē formam Dei deposuit. ergo in Christo est duplex esse.

¶ 3 Præ. Secundum Philof. in 2. de Anima. Viuere viuentibus est esse: sed in Christo est duplex vita, scilicet humana quæ fuit priuata per mortem, & diuina quæ per mortem priuari non potuit. ergo in Christo non est tantum vnum esse, sed duo.

SED CONTRA. Quicquid est vnū simpliciter, est vnum secundum esse: sed Christus est vnum simpliciter, vt supra habitum est. ergo in eo est vnum esse.

RESPON. Dicendum, quod huius quæstionis est quodammodo eadem rō & præmissa, quæ de eodem dicitur de deo esse vnum, & ens. Esse enim, proprie & vere dicitur de supposito subsistente. Accidentia enim & formæ non subsistentes, dicuntur esse, inquantum eis aliquid subsistit, sicut albedo dicitur ens, inquantum ea est aliquid album. Considerandum est autem, quod aliquæ formæ sunt, quibus est aliquid ens nō simpliciter, sed secundum quid, sicut sunt oēs formæ accidentales. Aliquæ autem formæ sunt, quibus res subsistens simpliciter habet esse, quæ videlicet cōstituunt esse substantiale rei subsistentis. In Christo autē suppositum subsistens est persona filij Dei, quæ simpliciter substantificatur per naturam diuinam, nō autē simpliciter substantificatur per naturam humanam,

quia persona filij Dei fuit ante humanitatem assumptam: nec in aliquo persona est augmentata, seu perfectior per naturam humanam assumptam. Substantificatur autem suppositum æternum per naturam humanam, inquantum est hic homo. & ideo sicut Christus est vnum simpliciter propter vnitatem suppositi, & duo secundum quid, propter duas naturas, ita habet vnū esse simpliciter propter vnū esse æternum æterni suppositi. Est autem, & aliud esse huius suppositi, non inquantum est æternum, sed inquantum est temporaliter homo factū. Quod esse, etsi non sit esse accidentale, quia homo non prædicatur accidentaliter de filio Dei, vt supra habitum est, non tamen est esse principale sui suppositi, sed secundarium. Si autem in Christo essent duo supposita, tunc vtrumque suppositum haberet proprium esse sibi principale, & sic in Christo esset simpliciter duplex esse.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod esse humanæ naturæ non est esse diuinæ. Nec tamen simpliciter dicendum est, quod Christus sit duo secundum esse, quia non ex æquo respicit vtrumque esse suppositi æterni, & similiter etiam dicendum est ad alia.

ARTICVLVS V.

Vtrum in Christo sit vna tantum operatio.

Q VINTO queritur, vtrum in Christo sit vna tantum operatio, & videtur quod sic. Dicit enim Dion. in epist. ad Gayum monachum. Deo homine factō, noua quadam Dei, & hominis operatione conuersatus est. Non autem esset noua operatio Dei, & hominis, nisi esset vna & eadem operatio vtriusque. ergo in Christo est vna operatio Dei, & hominis.

¶ 2 Præ. Quæ concurrunt ad eandem operationem, non diuersificat operationem. sed diuinitas, & humanitas in Christo concurrunt ad eandem operationem, sicut ad sanationem leprosi concurrunt diuina virtus, & carnis tactus.

¶ 3 Præ. Actio procedit ab agente per aliquod principium actionis, sicut calefactio ab igne per calorem. ergo oportet, quod multitudo, & vnitatis actionis consideretur, vel ex parte agentis, vel ex parte principij quo agens agit: sed numerus actionū in Christo non accipitur secundum principium quo agens agit, quia sic essent multo plures actiones Christi, quam duæ secundum diuersitatem potentiarum animæ. est ergo dicendum, quod sit vna actio in Christo propter vnum suppositum agens.

¶ 4 Præ. Principalis agentis, & organi est vna, & eadē actio, sicut fecit est actio carpentarij, & feræ: sed humanitas in Christo fuit organū diuinitatis in Christo, sicut dicit Dam. 1. 3. lib. ergo vna, & eadē est actio humanitatis, & diuinitatis in Christo.

¶ 5 Præ. Suppositorum est agere. In Christo autē non est aliud suppositum, nisi suppositum æternū, de quo non potest dici, quod agat virtute naturæ humanæ, quia sic acciperet aliquid ab humana natura, & haberet esse, & actualitatem per humanam naturam, quia vnumquodque agit inquantum est ens actu. ergo nulla actio est in Christo, nisi quæ sit virtute diuinæ naturæ. non sunt ergo duæ actiones in Christo secundum duas naturas, scilicet diuinā, & humanam.

¶ 6 Præ. Suppositum coniunctius est naturæ diuinæ quam operatio: sed humana natura in Christo non habet proprium suppositum, propter vnitatem ad diuinam. ergo multo minus habet propriam operationem. Quæst. dist. S. Tho. HH. 3 ratio.

Ar. 1. huius quæst.

In epist. huius epist. Ogeris quidem. in si. illius.

Lib. 3. ca. 15. a medio.

ratione. Nō ergo in Christo sunt duę operationes.

¶ 7 Præt. Operationes sunt cōiuncti: vñ Philo. dicit in 1. de Anima, q̄ qui dixerit animā intelligere, simile est, ac si dixerit eā texere, vel edificare: sed Christi est vna persona in qua cōiuncta est humanitas diuinitati. ergo in Christo est vna tantum operatio.

¶ 8 Præt. Prima, & precipua opatio intellectualis naturæ est ipsum intelligere: sed intelligere nō est operatio in exteriorē naturā transiens: sed in ipso agente manens. Agere autē est suppositi. In Christo autē est vnum tm̄ suppositum increatum, q̄ est simplex. Cum ergo in vno simplici non possit esse duplex intelligere, videtur q̄ in Christo non possint esse duę intellectuales operationes.

¶ 9 Præt. Operatio cuiuslibet rei sequitur proprietatē ipsius: sed secundū Dam. duæ naturæ in Ch̄o cōmunicāt sibi sua idiomata. i. suas proprietates propter vnitatē suppositi. ergo pari rōne est ibi cōmunicatio operationum. & ita non sunt distinctæ operationes secundum distinctionem naturarum.

¶ 10 Præt. Oēs operationes in vno homine reducuntur ad vnum primum principium. scilicet ad voluntatem, quæ mouet alias oēs potentias ad agendū: sed similiter in Christo est ponere vnum primū principium, scilicet diuinitatē, a qua eius humanitas mouebatur. & ita operationes humanitatis referuntur in ipso ad diuinitatem, sicut ad primum principium. ergo in Christo est vna tantum operatio.

¶ 11 Præt. Sicut aīa rationalis, & caro est vnus homo: ita Deus, & homo vnus est Christus, vt Athan. dicit: sed operatio corporis humani, vel animæ rationalis dicitur operatio humana. ergo operatio, tam diuinitatis, quam humanitatis Christi debet dici operatio christiana: & sic non erit in Christo, nisi vna operatio, sicut est vnus Christus.

¶ 12 Præt. Ois operatio procedit ab aliqua forma, vel virtute: sed agēs principale non dat aliquā formā, vel virtutē instrumento. ergo instrumentū nō habet aliquam operationem, in quantum est instrumentū: sed humana natura in Christo fuit organū diuinitatis, vt Damasc. dicit. ergo humana natura in Christo nō habet aliquam operationem. Sic ergo in Christo est vna tantum operatio diuinitatis.

¶ 13 Præt. Actio informat agentē: in Christo autē est tantum vnum suppositum, scilicet æternum, qđ non potest informari operatione creata. Cū igitur agere sit suppositi, videtur quōd in Christo non sit aliqua operatio creata, & ita est ibi vna tantum increata operatio.

¶ 14 Præt. Vnius vna est operatio: sed Christus est vnum simpliciter loquēdo, vt supra dictum est. ergo in Christo est vna tantum operatio.

SED CONTRA est, qđ in sententia sextæ Synodi dicitur: duas naturales operationes indiuisē, in cōuerribiliter, inconfuse & inseparabiliter, in eodem Domino Iesu Christo vero Deo nostro glorificamus: hoc est diuinam, & humanam operationem.

¶ 1 Præt. Damasc. dicit in 3. lib. duas actiones dicimus in domino Iesu Christo, habet. n. vt patri cōsubstantialis, diuinam actionem, & vt homo factus, humanam naturam actionem.

¶ 2 Præt. Sicut in Trinitate est vna natura in tribus personis, ita in Christo sunt duæ naturæ in vna persona: sed totius Trinitatis est vna operatio propter vnitatem naturę. ergo in Christo sunt duę operationes propter dualitatem naturarum.

¶ 3 Præt. Boet. dicit in libr. de duabus naturis, q̄

natura est quæ agere & pati potest, & ita actio sequitur naturam: sed in Christo sunt duæ naturæ. ergo etiam duæ actiones.

¶ 5 Præt. Operatio sequitur virtutem, virtus autē est sentia, quæ est natura rei. vbi ergo sunt duæ naturæ, sunt duæ virtutes, & p̄ cōsequēs duæ operationes. & sic in Christo non est vna tm̄ operatio: sed duæ.

RESPON. Dicendum, quōd vnitas & pluralitas actionis potest ex duobus considerari, vno modo ex parte subiecti agentis, & ex hoc consideratur vnitas seu pluralitas actionis secundum numerum sicut & quodlibet aliud accidens habet numerum vnitatem vel pluralitatē ex parte subiecti: hoc enim visio vel auditio Sortis est alia numero a visione, vel auditione Platonis. Alio modo, potest considerari vnitas vel pluralitas actionis ex parte principij, quod agens operatur. & ex hoc actio dicitur esse vna vel plures secundum speciem, sicut visio & auditio sunt operationes specie differentes: procedit enim actio ab agente secundum rationem virtutis, quæ agit. Nec obstat quōd actiones recipiunt speciem secundum obiecta, quia determinatæ virtutes determinata obiecta respiciunt. Considerandum tamen quod virtus, quæ est actionis principium, ab alia superiori virtute moueatur; operatio ab ipsa procedit non solum est actio, sed etiam passio, in quantum aliter procedit a virtute, quæ a superiori mouetur. In homine autē omnes virtutes sentitūz partis mouetur quodammodo a voluntate, sicut a quodam primo principio: & ideo & audire & videre, & imaginari, & concupiscere, & irasci non tantum sunt actiones, sed etiam quædam passionis processus motione voluntatis, in quantum scilicet homo ex propria voluntate ad prædicta progreditur: & ideo licet in vno homine secundum diuersas potentias & habitus videantur esse plures actiones specie differentes: tamen quæ oēs procedunt ab vna prima actione voluntatis, dicitur esse vna actio vnus hominis. si vnus artifex per multa instrumenta operatur, vna eius operatio diceretur. Secundum ergo hunc modum aliqui posuerunt, qđ in Christo est vna tantum operatio, eo qđ humana natura in eo, diuinitati operatiōi subijcitur, & ab ea mouetur. & sic actio humanæ naturæ in comparatione ad diuinam naturam habet rationem passionis: unde propter vnitatem diuinæ actionis dicebāt in Christo esse vnā tantam actionē. sed hoc irrationabiliter dicebatur, diuinitate ratione: primo quidem, quia quæcunque virtus habet dominium sui actus, sic a superiori mouetur, qđ ipsa non agit: sed potius agit: unde & Phil. dicit 6. Ethic. quōd sensus non est alicuius actionis principium: sed virtus, quæ habet dominium sui actus, scilicet, voluntas, sic mouetur a superiori, scilicet, Deo quōd non solum agit: sed etiam agit, & quæ in Christo secundum humanam naturam est creatura potētia voluntatis, sicut & intellectus creatus, nihil ei desit eorum, quæ pertinent ad perfectiōnem naturæ humanæ; consequens est qđ motus voluntatis humanæ in Christo actio sit & non solum meretur alioquin secundum humanam naturam alicuius speciei & unitatem habet a primo principio pertinet ad eandem naturam, sicut voluntas a qua habentur operationes omnes actiones humanæ, non enim operationes aliquæ actiones habent unitatem ex hoc, quod ducuntur in aliquod primum principium actus naturæ.

Li. 3. c. 8. non multum remota a sup.

In Symb. qđ in ecclesia canitur. Qui sumque.

Lib. 3. c. 15. a medio.

Ar. 3. huius quæst.

Actione 2. a med. & seq. tom. 2.

Cap. 14. & 65.

Non multum remota a princip. lib.

nature, alioquin sequeretur qd omnium rerum esset actio vna, qd est vnum primum principium mouens oia, s. Deus. Sic igitur & si humana natura in Christo moueatur a diuina, quia tamen sunt duae nature distinctae, necesse est etiam qd sint duae actiones. Quia igitur ex hoc quod aliquis ponit vnam actionem in Christo, sequitur qd sit ibi vna sola natura & vna sola voluntas, ideo haec positio est tanquam haeretica in sexta synodo condemnata.

Ad primum ergo dicendum, qd operatio Christi secundum humanitatem dicitur Theandrica, id est Dei virtutibus inquantum humanitas Christi agebat in virtute diuina. & ex hoc actio humanitatis erat salutaris, sicut instrumentum agit in virtute agentis. & pro tanto dicitur noua actio facta, quia de nouo factum est qd humanitas Christi est instrumentum diuinitati coniunctum in unitate personae, non autem ita, quod ex duabus actionibus sit una compositio.

Ad secundum dicendum, qd diuinitas & humanitas Christi concurrerant ad eandem operationem inconfusa, quia utraque natura, ut in epistola Leonis Papae dicitur agebat, quod est sibi proprium cum communionem naturae alterius, puta, qd diuina virtus sanabat leprosum coexistente tactu humani corporis, qui fortiebatur efficaciam ex virtute diuina.

Ad tertium dicendum, qd in Christo oes actiones ad humanam naturam pertinentes reducuntur in vnam actionem propter unitatem connaturalis principij, scilicet, voluntatis. Non est autem eadem ratio de humanitate & diuinitate, vt dictum est.

Ad quartum dicendum, qd humana natura in Christo non est tale infirmum qd solu agatur: sed qd est principium actionis, inquantum habet dominium sui actus.

Ad quintum dicendum, qd aliquid agit virtute alterius dupliciter. Vno modo, inquantum mouet a virtute illius, sicut calor naturalis agit in virtute aia. Alio modo, inquantum aliquid agens virtute alicuius infirmi, sicut aia videt virtute oculi. & hoc modo suppositum eternum agebat virtute humanae naturae.

Ad sextum dicendum, qd suppositum est quod est ab alijs distinctum. & ideo si natura humana haberet per se suppositum repugnetet vnioni personali. Operatio autem non importat rationem alicuius distinctionis, & ideo ratio non sequitur.

Ad septimum dicendum, qd operationes sunt coniunctae ex pluribus convenientibus in vnam naturam. Talis autem non est coniunctio diuinitatis & humanitatis in Christo, vnde ratio non sequitur.

Ad octauum dicendum, quod id ipsum intelligere est intrinsecum intellectui. Sunt autem in Christo duo intellectus, scilicet creatus & increatus. & ideo etiam est ibi duplex intelligere.

Ad nonum dicendum, qd in Christo est coeactio idiomatum. Non qd sit aliqua proprietatum naturalium confusio: sed quia proprietates vtriusque naturae dicuntur de eodem supposito, & eadem est communicatio operationum, quia est idem suppositum cui attribuitur eadem operatio diuina & humana.

Ad x. dicendum, qd voluntas est principium connaturale alijs potentijs anime, non autem diuinitas est connaturalis humanitati: vnde non est similis ratio.

Ad xi. dicendum, qd ista similitudo Athanasij attenditur quantum ad unitatem personae, non quantum ad unitatem naturae. Anima enim & corpus conueniunt in vnam personam, & in vnam naturam. & ideo de vna operatio humana. Diuina autem natura & humana conueniunt in vnam personam: sed

non in vnam naturam, & per consequens in vna actionem.

Ad xii. dicendum, qd agens non semper dat instrumento nouam formam, vel uirtutem quiescentem in ipso, & tamen instrumentum inquantum mouetur ab agente consequitur quandam intentionalem uirtutem per influxum agentis, qui per instrumentum transit in effectum.

Ad xiii. dicendum, qd sicut visio informat hominem mediante oculo: ita etiam actio creata informat suppositum aeternum mediante natura humana.

Ad xiiii. dicendum, qd Christus est vnus simpliciter propter suppositum, sunt tamen in eo duae naturae. & ideo Christus est vnus agens: sed sunt in eo duae actiones.

Explicit questio de unione verbi incarnati sancti Thomae de Aquino ordinis praedicatorum.

QVAESTIO I.

De virtutibus in communi.

In tredecim articulos diuisa.

- ¶ Primo Enim queritur, utrum uirtutes sint habitus.
- ¶ Secundo, Vtrum definitio virtutis, qua August. ponit, sit conueniens.
- ¶ Tertio, Vtrum potentia anime possit esse uirtutis subiectum.
- ¶ Quarto, Vtrum irascibilis, & concupiscibilis possint esse subiectum uirtutis.
- ¶ Quinto, Vtrum uoluntas sit subiectum uirtutis.
- ¶ Sexto, Vtrum in intellectu practico sit uirtus sicut in subiecto.
- ¶ Septimo, Vtrum in intellectu speculatio sit uirtus.
- ¶ Octauo, Vtrum uirtutes infint nobis a natura.
- ¶ Nono, Vtrum uirtutes acquirantur ex actibus.
- ¶ Decimo, Vtrum sint aliqua uirtutes homini ex infulsione.
- ¶ Undecimo, Vtrum uirtus infusa augeatur.
- ¶ Duodecimo, De distinctione uirtutum.
- ¶ Tertiodecimo, Vtrum uirtus sit in medio.

Vtrum uirtutes sint habitus.

ARTICVLVS PRIMVS.

QVAESTIO est de uirtutibus in communi. Et primo queritur, utrum uirtutes sint habitus. Et uidentur qd non: sed magis actus. Aug. n. dicit in lib. Retracta. qd bonus usus libe. arb. est uirtus: sed usus libe. arb. est actus, ergo uirtus est actus.

- ¶ 2 Praet. Praemium non debetur alicui, nisi ratione actus: debetur autem omni habenti uirtutem, qd quicunque in charitate deedit, ad beatitudinem perueniet, ergo uirtus est meritum. Meritum autem est actus. ergo uirtus est actus.
- ¶ 3 Praet. Quanto aliquid est in nobis Deo similis, tanto est melius: sed maxime Deo similitur secundum dicitur, qd sumus in actu, qui est actus purus. ergo actus est optimum eorum, quae sunt in nobis: sed uirtutes sunt maxima bona, quae sunt in nobis, vt August. dicit in lib. de libe. arb. ergo uirtutes sunt actus.
- ¶ 4 Praet. Perfectio uiae respodet perfectioni patriae. Quae. di. S. Tho. HH 4 sed

1. 2. q. art. 1. li. 1. retracta. c. 9. a. n. c. d. tom. 1.

li. 2. ca. 18. & 19. to. 1.